

COVID 19 İLE İLGİLİ PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK ALANINDA YAPILAN ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ

Examining The Studies About Covid 19 Made in The Field of Psychological Counseling and Guidance

Prof. Dr. Nurten SARGIN

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık A.B.D. Konya/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1899-8908>

Doktora Öğrencisi Volkan KUTLUCA

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık A.B.D Konya/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6411-0549>

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de Coronavirüs Salgını (Covid-19) ile ilgili Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanında yapılmış makale, tez, bildiri ve bilimsel araştırma projelerinin değerlendirilmesidir. Araştırma tarama modelinde tasarlanmış bir içerik analizi çalışmasıdır. Araştırmanın örneklemini; ULAKBİM ve YÖK Tez Veri Tabanında yer alan ve tam metin olarak ulaşılabilen 33 makale, 2 bildiri, 1 yüksek lisans tezi ve 1 bilimsel araştırma projesi oluşturmaktadır. Araştırma 2019-2021 yılları arasında Türkiye’de Covid -19 ile ilgili Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanında yapılmış olan ve “Covid -19” ve “Coronavirüs” anahtar kelimesiyle taranan çalışmalarla sınırlıdır. Ulaşılabilen çalışmalar; araştırmanın türü, araştırılan kavram, modeli, örneklem grubu, örnekleme yöntemi, veri toplama aracı ve verilerin analizi yöntemi değişkenlerine göre incelenmiştir. Verilerin analizinde nicel araştırma yöntemlerinden betimsel istatistik, nitel araştırma yöntemlerinden de içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırmada Covid -19 ile ilgili Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanında yapılmış çalışmaların çoğunlukla makale olduğu belirlenmiştir. Ayrıca çalışmalarda Covid -19 ile birlikte daha çok depresyon, anksiyete, stres, psikolojik sağlamlık, çevrimiçi psikolojik danışma ve çevrimiçi (uzaktan) eğitim kavramlarının çalışıldığı görülmektedir. Covid -19 ile ilgili Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanında yapılan çalışmalarda çoğunlukla tarama modelinin kullanıldığı saptanmıştır. Çalışmaların örneklem grubunu ise genellikle uygun örnekleme yöntemi ile seçilen yetişkinlerin oluşturduğu belirlenmiştir. Veri toplama aracı olarak çoğunlukla ölçek kullanıldığı tespit edilmiştir. Verilerin analizinde ise genel olarak içerik analizi yönteminin kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Psikolojik Danışma, Rehberlik, Çalışma, İnceleme.

ABSTRACT

The aim of this study is to evaluate articles, theses, papers and scientific research projects about Covid -19 Pandemic made in Turkey and the field of Psychological Counseling and Guidance. The research is content analysis study designed by survey model. The sample of this study consists of fully accessed 33 research articles, 2 papers, 1 master’s thesis and 1 scientific research project reached in Turkish National Academic Network and Information Center and Theses Databank for Council of Higher Education. This study is limited to researches used the “ Covid -19 ” and “Coronavirus” keywords and made in Turkey and the field of Psychological Counseling and Guidance between 2019-2021. Accessible studies are examined according to the variables such as type of research, type of investigated topic, model, sample group, sample method, data collection tool and analysis of data. In the analysis of the data, descriptive statistics from quantitative research methods and content analysis technique from qualitative research methods are used. In this study, it is determined that majority of studies made in Turkey and the field of Psychological Counseling and Guidance are academic articles. Besides, it is also seen that with Covid -19, depression, anxiety, stress, resilience, online psychological counseling and distance education topics are studied. It is founded that majority of studies about Covid -19 made in the field of Psychological Counseling and Guidance are used survey model. It is identified that sample groups of the studies are generally adults chosen by appropriate sample method. As data collection tool, scales are mostly used. In this study, it is concluded that content analysis method are generally used in the analysis of data.

Keywords: Covid -19, Psychological Counseling and Guidance, Study, Examination.

1. GİRİŞ

İnsanlar açlık, iklim sorunları, savaşlar, göçler gibi bir çok aşılması zor sorun yaşarken, günümüzde de doğal afetler kapsamında yer alan ve ağır travmatik yaşantılara yol açan bir hastalık (Bach, C., Gupta, A.K., Nair, S.S. & Birkmann; J., 2013) "Covid 19" ile mücadele etmektedir. Tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi kısa bir süre sonra da Türkiye'de görülmüş, ilk vaka tarihi olarak 11 Mart 2020 açıklanmıştır (Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı, 2020). Ölümcül etkileri ile adeta tüm dünyayı esir alan bu pandemi yalnızca ölümlere neden olmamakta, Covid-19 salgını dünyanın her yerinde başta ekonomik (Bingöl, Türk, & Ak, 2020), sosyolojik (Karataş, 2020), psikolojik (Akat & Karataş, 2020; Mazza, Ricci, Biondi, Colasanti, Ferracuti, Napoli & Roma, 2020) ve kültürel pek çok alanda insanları olumsuz etkilemektedir (Karakas, 2020).

Covid-19 salgınının olağanüstü bir kriz durumu olduğu, çocuk ve ergenleri etkilediği gibi bu salgının günlük yaşamda yetişkin bireyler üzerinde de olumsuz etkilerinin olduğu söylenebilir (Sargin & Kutluca, 2020). Salgın döneminde çocuk ve ergenler okula, yetişkinler ise işe gidememekte ya da evden çalışmaktadırlar. İnsanlar sokağa çıkma kısıtlanması ve karantinada kalma gibi alışık olmadıkları bir yaşam tarzı ile karşılaşmış durumdadırlar (Çakır, 2020). Bu olağanüstü durumda bireylerin salgın hakkındaki duygu ve düşünceleri, davranışlarını etkilemekte ve salgına karşı bir tepki vermesine neden olmaktadır (Metin & Çetinkaya, 2020). Bunların dışında COVID 19 Pandemisi'nin evden dışarı çıkamamak, okula gidememek, hastaneye gidememek, sosyal etkileşim gibi nedenlerle bir araya gelememek gibi durumların yaşanmasına bağlı engellenme yaşamak; yaşanana ölüm ve hastalığa bağlı travmatik yaşantılara doğrudan veya dolaylı olarak maruz kalmak; günlük hayattaki rutinlerin bozulması; hastalanmak, ölmek, işini kaybetmek gibi korku ve kaygılar; günlük hayatta iletişim ve etkileşim problemleri; motivasyon sorunları; çocuk ve ergenlerde ayrıca evde kalmak veya yalnız kalmak; bakım problemleri; ailede şiddet olaylarında artış gibi problemlerin olabileceği araştırmacılar tarafından düşünülmektedir.

Yukarıdaki bilgiler ışığında, Covid-19 salgın hastalığının yaşamın birçok yönünü etkilediği gibi birçok bilim alanının da araştırma konusu olduğu görülmektedir. Bu bilim alanları arasında Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanı da yer almaktadır. Türkiye'de Covid-19 ile ilgili Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bilim alanında birbirinden farklı birçok değişken ile araştırmaların yapıldığı görülmektedir ancak bir içerik analizinin yapıldığı çalışmaya rastlanmamıştır. Nitekim bir bilimsel alanda yapılan içerik ve yöntem analizi araştırmalarının ilgili alandaki literatürün daha iyi anlaşılması ve araştırmacılara yol göstermesi ve ışık tutması nedeniyle önemli olduğu belirtilmektedir (Cohen, Manion & Morrison, 2007). Bu nedenle yukarıdaki bilgiler ışığında Dünya'da bireylerin olağanüstü bir dönemden geçtiği Covid-19 salgın hastalığı sürecinde Türkiye'de Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bilim alanında yapılan çalışmaların araştırma eğilimlerinin, kullanılan bilimsel yöntemlerin ve verilerin analizi tekniklerinin belirlenmesi açısından içerik analizi yapılan bu çalışmanın alan yazına kazandırılması, Covid 19 ile ilgili bundan sonra yapılacak çalışmalara ışık tutması ve Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık bilim alanında yapılan çalışmaların neler olduğu, nasıl ve kimlerle yapıldığı, hangi değişkenlerin ele alındığı yapıldığı gibi verilerin ortaya konması gibi açılardan önemlidir.

Bu bağlamda araştırmanın amacı 2019-2021 yılları arasında Türkiye'de Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bilim alanında Covid-19 ile ilgili yapılan makale, tez ve bilimsel araştırma projelerinin incelenerek, ulaşılabilen çalışmalara dair verileri ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda ulaşılabilen araştırmalar; araştırmanın türü, araştırılan kavramlar, araştırmanın modeli, örneklem grubu, örnekleme yöntemi, veri toplama aracı ve verilerin analizi yöntemi açısından değerlendirilmiştir.

2. YÖNTEM

Yapılan bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel istatistikler, nitel araştırma yöntemlerinden de içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi toplanan veriler içerisinde birbirine içerik olarak benzeyen kavramların belirli temalar çerçevesinde sistematik olarak bir araya getirilip, düzenlenip yorumlanması tekniği olarak belirtilmektedir (Lawrence, 2003).

2.1. Evren ve Örneklem

Aralık 2020-Ağustos 2021 tarihleri arasında yapılan bu araştırmanın evrenini, Covid-19 ile ilgili Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında yapılan, ULAKBİM ve YÖK veri tabanlarında bulunan 45 çalışma

oluşturmaktadır. Örneklemine ise 2019-2021 yılları arasında “ Covid-19” ve “Coronavirüs” anahtar kelimesi ile yapılan tarama sonucunda ulaşılabilen 33 makale, 2 bildiri, 1 yüksek lisans tezi ve 1 Bilimsel Araştırma Projesi (BAP) toplamda 37 çalışma oluşturmaktadır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Yapılan bu araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen ve araştırmanın türü, araştırılan kavramlar, modeli, örneklem grubu, örnekleme yöntemi, veri toplama aracı ve verilerin analizi yöntemi başlıkları ile bir kodlama cetveli oluşturulmuş ve elde edilen veriler bu cetvele işlenmiştir.

2.3. Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analizi geliştirilen kodlama cetveline işlenmesi sonucu elde edilen verilerin elle kodlama yapılmasıyla gerçekleştirilmiştir.

3. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Aşağıdaki tabloda Covid-19 ile ilgili Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bilim alanında yapılan araştırmaların türüne ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1. Covid-19 ile ilgili Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bilim alanında yapılan araştırmaların türüne ilişkin bulgular

Araştırma Türü	f	%
Makale	33	89,2
Bildiri	2	5,4
Yüksek lisans Tezi	1	2,7
Bilimsel Araştırma Projesi	1	2,7
Toplam	37	100

Yukarıdaki tablo incelendiğinde Covid-19 ile ilgili Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bilim alanında yapılan araştırmaların 33 tanesinin (%89,2) makale, 2 tanesinin (% 5,4) bildiri, 1 tanesinin (%2,7) yüksek lisans tezi ve 1 tanesinin (%2,7) bilimsel araştırma projesi olduğu görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda Covid-19 ile ilgili Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bilim alanında yapılan araştırmalarda araştırılan kavramlara ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 2. Covid-19 ile ilgili Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bilim alanında yapılan araştırmalarda araştırılan kavramlara ilişkin bulgular

Değişkenler	f	%
Depresyon, Anksiyete ve Stres	7	14
Psikolojik Dayanıklılık	6	12
Çevrimiçi Psikolojik Danışma	6	12
Uzaktan Eğitim	4	8
Psikolojik İhtiyaçlar	4	8
Başa Çıkma Stratejileri	3	6
Aile-Ebeveyn İlişkileri	3	6
Yaşam Doyumu	2	4
İnternet-Sosyal Medya Kullanımı	2	4
Umutsuzluk Düzeyi	2	4
Kendini Toparlama Gücü	1	2
Bilinçli Farkındalık	1	2
Sosyal Destek	1	2
Çözüm Odaklı Terapi	1	2
Duygu Odaklı Terapi	1	2
Bilişsel Terapi	1	2
Öznel İyi Oluş	1	2
Yetişkinlerin Tepkileri	1	2
Mültecilerin Tepkileri	1	2
Duygusal Denge	1	2

Toplam	49	100
---------------	-----------	------------

Yukarıdaki tablo incelendiğinde Covid-19 ile ilgili Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bilim alanında yapılan araştırmalarda en fazla (7 kez, %14) üç kavramın araştırıldığı ve bu kavramların depresyon, anksiyete ve stres olduğu görülmüştür. Bunu sırasıyla 6'şar kez (%12) psikolojik dayanıklılık ve çevrimiçi psikolojik danışma, 4'er kez (%8) uzaktan eğitim ve psikolojik ihtiyaçlar, 3'er kez (%6) başa çıkma stratejileri ile aile -ebeveyn ilişkileri ve 2'şer kez (%4) yaşam doyumu, İnternet-sosyal medya kullanımı ve umutsuzluk düzeyi takip etmektedir. İncelenen araştırmalarda en az araştırılan kavramların ise 1'er kez (%2) kendini toparlama gücü, bilinçli farkındalık, sosyal destek, çözüm odaklı terapi, duygu odaklı terapi, bilişsel terapi, öznel iyi oluş, yetişkinlerin tepkileri, mültecilerin tepkileri ve duygusal denge kavramları olduğu belirlenmiştir.

Aşağıdaki tabloda Covid-19 ile ilgili Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bilim alanında yapılan araştırmalarda kullanılan araştırma modeline ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 3. Covid-19 ile ilgili Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bilim alanında yapılan araştırmalarda kullanılan araştırma modeline ilişkin bulgular

Araştırma Modeli	f	%
İlişkisel Tarama Modeli	12	32,43
Literatür Taraması (Derleme)	10	27,02
Örnek Olay (Fenomenolojik)	10	27,02
Ölçek Uyarlama	4	10,81
Karma Model	1	2,7
Toplam	37	100

Yukarıdaki tablo incelendiğinde Covid-19 ile ilgili Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bilim alanında yapılan araştırmalarda ilişkisel tarama modelinin 12 kez (%32,43), literatür taramasının ve örnek olayın 10 kez (%27,02), ölçek uyarlamasının 4 kez (%10,81) ve karma modelin 1 kez (%2,7) kullanıldığı belirlenmiştir.

Aşağıdaki tabloda Covid-19 ile ilgili Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bilim alanında yapılan araştırmaların örneklem grubuna ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4. Covid-19 ile ilgili Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bilim alanında yapılan araştırmaların örneklem grubuna ilişkin bulgular

Örneklem Grubu	f	%
Yetişkinler	21	80,76
Öğretmenler	3	11,54
Ergenler	2	7,7
Toplam	26	100

Yukarıdaki tablo incelendiğinde Covid-19 ile ilgili Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bilim alanında yapılan araştırmalarda yetişkinlerin 21 kez (%80,76), rehber öğretmen/psikolojik danışman, öğretmen ve okul müdürü gibi öğretmen grubun 3 kez (%11,54) ve ergenlerin 2 kez (%7,7) araştırmada örneklem olarak alındığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda Covid-19 ile ilgili Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bilim alanında yapılan araştırmalarda kullanılan örnekleme yöntemlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 5. Covid-19 ile ilgili Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bilim alanında yapılan araştırmaların örneklem grubu seçilirken kullanılan örnekleme yöntemlerine ilişkin bulgular

Örnekleme Yöntemi	f	%
Uygun Örnekleme	19	82,6
Amaçlı Örnekleme	4	17,4
Toplam	23	100

Yukarıdaki tablo incelendiğinde Covid-19 ile ilgili Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bilim alanında yapılan araştırmalarda uygun örnekleme 19 kez (%82,6) ve amaçlı örnekleme yönteminin 4 kez (%17,4) kullanıldığı belirlenmiştir.

Aşağıdaki tabloda Covid-19 ile ilgili Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bilim alanında yapılan araştırmalarda kullanılan veri toplama araçlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 6. Covid-19 ile ilgili Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bilim alanında yapılan araştırmalarda kullanılan veri toplama araçlarına ilişkin bulgular

Veri Toplama Araçları	f	%
Ölçek	15	57,7
Görüşme Formu	9	34,61
Çevrimiçi odak grup görüşme	2	7,69
Toplam	26	100

Yukarıdaki tablo incelendiğinde Covid-19 ile ilgili Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bilim alanında yapılan araştırmalarda en çok (15 kez, %57,7) ölçek kullanıldığı belirlenmiştir. Bunu sırasıyla görüşme formu 9 kez (%34,61) ve çevrimiçi odak grup görüşmenin 2 kez (%7,69) takip ettiği görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda Covid-19 ile ilgili Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bilim alanında yapılan araştırmalarda kullanılan verilerin analizine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 7. Covid-19 ile ilgili Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bilim alanında yapılan araştırmalarda kullanılan verilerin analizine ilişkin bulgular

Verilerin Analizi	f	%
İçerik Analizi	10	25,64
Korelasyon	6	15,38
Regresyon	6	15,38
Faktör Analizi	5	12,82
T-Testi	3	7,7
Anova	3	7,7
Parametrik Olmayan Testler	2	5,12
Betimsel analiz	2	5,12
Yapısal Eşitlik Modeli	2	5,12
Toplam	39	100

Yukarıdaki tablo incelendiğinde Covid-19 ile ilgili Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bilim alanında yapılan araştırmalarda verilerin analizinde 10 çalışmada içerik analizi (%25,64), 6'şar çalışmada korelasyon ve regresyon analizi (%15,38), 5 çalışmada açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi (%12,82), 3'er çalışmada t-testi ve anova (%7,7) ve 2'şer çalışmada ise parametrik olmayan testler (Mann Whitney U, Kruskal Wallis Ve Tukey), betimsel analiz ve yapısal eşitlik modeli (Path-Yol Analizi) (%5,12) kullanıldığı belirlenmiştir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Yapılan bu çalışmada Covid-19 ile ilgili Türkiye'de Psikolojik Danışma ve Rehberlik bilim alanında yapılan makale, lisansüstü tez ve bilimsel araştırma projeleri incelenmeye çalışılmıştır. Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) ve Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) Tez Tarama Merkezi veri tabanında "Covid - 19" ve "Coronavirüs" anahtar kelimesiyle yapılan tarama sonucunda 45 bilimsel çalışma olduğu görülmüştür. Bu araştırmada ise 2019-2021 yılları arasında yapılmış olan ve ulaşılabilen 33 makale, 2 bildiri, 1 yüksek lisans tezi ve 1 bilimsel araştırma projesi (BAP) olmak üzere 37 çalışma ele alınmıştır. Araştırma kapsamına alınan bu çalışmalarda araştırmanın türü, araştırılan kavramlar, modeli, örneklem grubu, örnekleme yöntemi, veri toplama aracı ve verilerin analizi araştırılmıştır.

Yapılan araştırmaların türü incelendiğinde neredeyse tamamının makale türünde yapıldığı görülmektedir ayrıca lisansüstü tezlerin ve bilimsel araştırma projelerinin sayıca azlığı dikkat çekmektedir. Yapılan tez çalışmalarının az olması olarak, Pandemi başladığından beri geçirilen sürenin tez çalışmalarının süresi ile karşılaştırıldığında oldukça az olması olarak düşünülebilir. Pandemi süreci ilerledikçe de tez ve proje çalışmalarının artacağı düşünülebilir. Makale yazımının tez çalışmaları ve araştırma projelerinin yazım süreleri dikkate alındığında daha hızlı yapılan çalışmalar olduğu bilinmektedir. Bu nedenle de makale sayısının fazla olması olağan bir tablo olarak değerlendirilebilir.

Yapılan araştırmalarda araştırılan kavramlara ilişkin bulgular incelendiğinde en çok depresyon, anksiyete, stres, psikolojik dayanıklılık, salgınla başa çıkma stratejileri ve çevrimiçi (online) psikolojik danışma kavramlarının çalışıldığı görülmektedir. Araştırılan kavramlara bakıldığında yaşanan travmaların bireylerde oluşturduğu anksiyete, stres, salgınla başa çıkma stratejileri, psikolojik dayanıklılık gibi durumların araştırıldığı görülmektedir. Yapılan araştırmalarda salgın hastalıkların ruhsal etkilerinin hastalık etkilerinden daha çok olduğu ve (Hatun, Dicle & Demirci, 2020) ve sıklıkla rastlanan psikolojik sorunlar olarak da bireylerde depresyon, anksiyete ve stres bozuklukları belirtilmektedir (Yalçın, Mane-alışır, Can, Yalçın & olak, 2020). Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bilim alanında yapılan çalışmaların psikolojik sorunlarda salgının oluşturduğu diğer araştırmalarda belirlenen semptomlarla paralel çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Araştırılan diğer kavramlar ise uzaktan eğitim, psikolojik ihtiyaçlar, aile-ebeveyn ilişkileri, yaşam doyumu, İnternet-sosyal medya kullanımı ve umutsuzluk düzeyidir. Yapılan araştırmalarda en az araştırılan kavramların ise kendini toplama gücü, bilinçli farkındalık, duygusal denge, öznel iyi oluş, sosyal destek, yetişkinlerin ve mültecilerin tepkileri, duygu odaklı, zm odaklı ve bilişsel terapi olduğu belirlenmiştir. Araştırılan konulara genel olarak bakıldığında pandeminin yarattığı etkiler ve eğitim ğretim hayatına getirdiği yenilikler ve yaşanılan soruna zm açısından ele alındığı söylenebilir.

Yapılan araştırmalarda kullanılan araştırma modeline ilişkin bulgular incelendiğinde genellikle ilişkisel tarama, derleme ve örnek olay (fenomenolojik) araştırma modellerinin kullanıldığı görülmektedir. Bunu sırasıyla ölçek uyarılama ve karma modelin takip ettiği belirlenmiştir. Bu durum yapılan araştırmalarda mevcut durumu ortaya koyan çalışmaların yapıldığı dikkatleri çekmektedir.

Yapılan araştırmalarda kullanılan veri toplama araçlarına ilişkin bulgular incelendiğinde en çok ölçeğin kullanıldığı belirlenmiştir. Bunu sırasıyla yapılandırılmış görüşme formu ve çevrimiçi odak grup görüşmesi takip etmektedir. Örneklem grubuna ilişkin bulgular incelendiğinde çalışmaların büyük çoğunluğunun yetişkinlerle yapıldığı ve bunu sırasıyla alanında uzman kişilerin (psikolojik danışman/rehber ğretmen, ğretmen, okul personeli) ve ergenlerin izlediği görülmektedir. Yapılan araştırmalarda kullanılan örnekleme yönteminin büyük çoğunluğunun uygun örnekleme yöntemi, çok az araştırmada ise amaçlı örnekleme yöntemi kullanıldığı belirlenmiştir.

Yapılan araştırmalardan elde edilen verilerin hangi yöntemlerle analiz edildiğine ilişkin bulgular incelendiğinde ise en çok kullanılan yöntemin içerik analizi olduğu ve bunu sırasıyla istatistik testlerin (Korelasyon, Regresyon, Faktör Analizi, T-Testi, Anova, Non-Parametrik; Mann Whitney U, Kruskal Wallis Ve Tukey Testi, Betimsel Analiz Ve Yapısal Eşitlik Modeli) takip ettiği belirlenmiştir.

Sonuç olarak; 2019-2021 yılları arasında Türkiye’de Covid-19 ile ilgili Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bilim alanında çalışmaların yapıldığı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bilim alanının günceli takip ettiği; Covid 19 ile ilgili çalışmaların hızlı bir şekilde yapılarak bilim dünyasına katkılarda bulunmaya çalışıldığı, yapılan çalışmalarda Covid 19’un etkilerini, ruh sağlığını etkileyen durumlara, Covid 19’un yaşama getirdiği online eğitim gibi yeniliklere ve terapi yöntemlerine yönelik çalışmalara yer verildiği grlmştir. Çalışmalarda dikkat çeken nokta ölçek geliştirme çalışmalarının azlığı, deneysel çalışmaların yapılmadığı olmuştur.

Elde edilen sonuçlara göre aşağıdaki önerilere yer verilebilir:

- ✓ Covid-19 ile ilgili çok az sayıda çalışma olması nedeniyle ve derinlemesine araştırmaların yapılabilmesi için lisansüstü tez çalışmalarının yapılması,
- ✓ Deneysel model ve yöntemlerin kullanıldığı araştırmalar yapılması,
- ✓ farklı örneklem grupları ile de çalışmaların yapılması,
- ✓ Nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı karma desenli araştırmalar ortaya konmalıdır.
- ✓ Covid-19 ile ilgili olduğu düşünülen farklı kavramların çalışılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Akat, M. & Karataş, K. (2020). Psychological effects of COVID-19 Pandemic on society and its reflections on education. *Turkish Studies*, 15(4), 1-13. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44336>

- Bach C., A.K. Gupta, S.S. Nair and J. Birkmann. (2013). *Critical infrastructures and disaster risk reduction*. National Institute of Disaster Management and Deutsche Gesellschaft für internationale Zusammenarbeit GmbH (GIZ), New Delhi, 72p.
- Bingül, B.A., Türk, A., & Ak, R. (2020). Covid-19 bağlamında tarihteki büyük salgınlar ve ekonomik sonuçları. *Electronic Turkish Studies*, 15 (4),189-200.
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2007). *Research methods in education* (6th ed.). New York: Routledge.
- Çakır, Y. (2020). Covid-19 Sürecinin çözüm odaklı terapi açısından incelenmesi. *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 15-22.
- Hatun, O., Dicle, A. N. & Demirci, İ. (2020). Koronavirüs salgınının psikolojik yansımaları ve salgınla başa çıkma. *Turkish Studies*, 15(4), 531-554. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44364>
- Karakaş, M. (2020). Covid-19 Salgınının çok boyutlu sosyolojisi ve yeni normal meselesi. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 40(1), 541-573.
- Karataş, Z. (2020). Covid-19 Pandemisinin toplumsal etkileri, değişim ve güçlenme. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, Covid-19 Özel Sayısı*, 3-17.
- Mazza, C., Ricci, E., Biondi, S., Colasanti, M., Ferracuti, S., Napoli, C., & Roma, P. (2020). A nationwide survey of psychological distress among Italian people during the COVID-19 pandemic: Immediate psychological responses and associated factors. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(9), 3165.
- Metin, A. & Çetinkaya, A. (2020). According to cognitive model possible effects of coronavirus pandemic on human psychology. *Journal of Current Researches on Social Sciences*, 10(1), 231-244.
- Lawrence, N. W. (2003). *Social Research methods: Quantitative and Qualitative Approaches*. Boston, New York, San Fransisco: Pearson Education, Inc.
- Sargın, N., Kutluca, V. (2020). Covid-19 salgını sürecinde tetişkinlerin tepkileri. *Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4 (2), 64-70.
- Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı .(2020). Covid-19 nedir?. 10 Aralık 2020 tarihinde <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html> adresinden erişildi.
- Yalçın, İ, Mançe-Çalışır, Ö., Can, N., Yalçın, S., & Çolak, B. (2020). COVID-19 korkusu ile ruh sağlığı değişkenleri arasındaki ilişkide koruyucu ve risk faktörlerinin moderatör etkisi. Bilimsel Araştırma Projesi: Ankara Üniversitesi.

